

Ksenija Ramovš*

Delo Inštituta Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje v letu 2005

Inštitut Antona Trstenjaka je tudi v letu 2005 posvečal gerontologiji in medgeneracijskemu sožitju največ svojega znanstvenega in akcijskega dela; posvečal se je seveda tudi logoterapiji in antropohigieni, ki ju razvija in sta pomemben temelj njegovega dela na področju gerontologije in medgeneracijskega sožitja, del svojih moči pa namenja že od začetka zasvojenostim in človeškemu omamljanju.

Pri gerontološkem in medgeneracijskem delu stopa v ospredje zbiranje domačih in svetovnih spoznanj, njihovo posredovanje v slovenski prostor ter posredovanje slovenskih spoznanj in izkušenj v svetovni prostor. Znanje smo razširjali preko svoje revije *Kakovostna starost*, domače spletne strani, imeli smo 78 javnih predavanj na vseh ravneh zahtevnosti v različnih krajih po Sloveniji in v tujini z več kot 5.000 poslušalci, nad 20 radijskih in televizijskih nastopov ter 10 objavljenih člankov v revijah, časopisih in knjigah. Aktivno smo sodelovali na tujih in domačih znanstvenih in strokovnih prireditvah. Odzvali smo se vabilu in imeli plenarni uvodni referat na slavnostnem svetovnem kongresu ob 100-letnici rojstva Viktorja Frankla na Dunaju, aktivno sodelovali s plenarnim predavanjem na evropskem kongresu EURAG v Ljubljani, na kongresu socialnega dela, na gerontopsihiatričnih dnevih, na dnevih socialne zbornice in drugod.

Izdali smo prevod nemške knjige o komunikaciji (Engl, Thurmaier: *Kako govoriš z menoj*), ki je pri založbi Herder v nekaj

letih doživela 11 izdaj in več prevodov. Skupaj z Društvom za zdravje srca in ožilja smo izdali knjigo *Zdrava poznejša leta*, v kateri več deset naših znanih zdravnikov in drugih strokovnjakov govori o boleznih in zdravju v starosti.

Na raziskovalnem področju je opravljena prva faza pomembne raziskave o oskrbi starega človeka v domači družini in o družinskih oskrbovalcih – prva tovrstna v Sloveniji. Naša kolegica Simona Hvalič Touzery se temu področju še posebej posveča; o tej temi pripravljala znanstveni doktorat in sodeluje v vodilnih evropskih projektih te vrste. Raziskovanje razmer, stanja in potreb v družinah, ki oskrbujejo starega človeka, je v svetovnem merilu relativno novo, obenem pa tako v Sloveniji kot v Evropi in svetu izredno aktualno, saj postaja reševanje nalog pri staranju prebivalstva prednostna naloga, družina pa naglo odpoveduje v svoji skrbi za stare ljudi. Namen naše raziskave je ugotoviti socialne razmere v družinah, ki oskrbujejo starega družinskega člana, ter najti varovalne dejavnike, ki omogočajo in podpirajo njihovo oskrbovanje, in zaviralne dejavnike, ki povzročajo prekinitve njihove družinske oskrbe. Raziskava je torej temeljna teoretična in obenem usmerjena v ugotavljanje možnosti za stvarno strokovno in javno podporo družini, da nadaljuje z oskrbo svojega starega družinskega člana v domačem okolju na način, ki je koristen tako za starega človeka kot za njegove svojce.

* Ksenija Ramovš je diplomirana socialna delavka, direktorica Inštituta Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje v Ljubljani in predavateljica na Fakulteti za socialno delo Univerze v Ljubljani.

Opravili smo tudi raziskavo *Kakovostno staranje in medgeneracijsko sožitje* v občini Komenda. Izdelali smo obširen vprašalnik o stanju in potrebah tretje generacije v zvezi s staranjem, socialnimi in drugimi programi zanje ter o njihovem sožitju z mlajšima dvema generacijama. S pomočjo prostovoljcev domačinov smo anketirali reprezentativni vzorec 271-ih prebivalcev občine, ki so bili v tem letu stari 60 in več let. Podatke pravkar obdelujemo, uporabila pa jih bo predvsem domača Občina, ki želi celovito in dolgoročno reševati vprašanja staranja prebivalstva in sožitja generacij, med drugim tudi oblikovati kvalitetno krajevno medgeneracijsko središče.

Na terenu smo nadaljevali našo trajno nalogo, ki poteka vse od ustanovitve Inštituta, to je razvijanje in širjenje socialne mreže medgeneracijskih programov za kakovostno staranje po občinah in ustanovah za stare ljudi. Sistematično smo delali v Ljubljani, Dolu pri Ljubljani, Zagorju, Trbovljah, Laškem, Komendi in v Gornji Radgoni, v domovih na Vrhniki in v Vojniku, z manjšimi akcijami pa tudi v številnih drugih krajih. Za individualno ali skupinsko medgeneracijsko druženje s starimi ljudmi smo skozi 10 mesecev v letu usposabljali povprečno 139 prostovoljcev. Na 3-dnevnih tečajih za boljše razumevanje starih ljudi in sožitje z njimi smo usposabljali 91 zaposlenih v domovih in 36 svojcev starega človeka. Opravljali smo menedžersko svetovanje in projektno načrtovanje vodstvom 4 občin in 2 domov za stare ljudi. Vodili smo 8 intervizijskih skupin za prostovoljce (v Ljubljani, ki je brez organizatorja mreže), na terenu pa ustanovili 6 novih intervizijskih skupin za prostovoljce in zaposlene v domovih, 2 kluba svojcev in pomagali pri ustanovitvi dveh novih medgeneracijskih društev.

Naš najpomembnejši razvojni projekt je priprava koncepta in metodike krajevnih med-

generacijskih središč ali centrov ter terensko delo za ustanovitev prvih.

Znanstveno in javno delovanje Inštituta Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje je tesno povezano s širokim interdisciplinarnim Odborom za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje, ki je sestavljen iz vrste uglednih članov SAZU (predsednik Odbora je akademik prof. dr. Boštjan Žekš, predsednik SAZU), drugih vidnih strokovnjakov z različnih področij, ki so pomembna za staranje in sožitje generacij, politikov iz relevantnih vladnih resorjev, vidnih strokovnjakov iz javnih občil in drugih. V letu 2005 se je Odbor posvetil zlasti vprašanju strateške usmeritve razvoja družbe z velikim deležem starega prebivalstva in ohranitve solidarnosti med generacijami. Ta tematika je aktualna zaradi priprave vladnega razvojnega programa na tem področju in usmeritve EU (*Zelena knjiga o populacijski problematiki: Nova solidarnost med generacijami*).

Inštitut je dajal strokovno pomoč Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve pri pripravi nacionalnega programa socialnega varstva od 2006 do 2010 in Vladi RS pri pripravi strategije za razvoj starajoče se družbe v naslednjih desetletjih. Svoja spoznanja in številne tuje izkušnje o tem smo sistematično objavili zlasti v jesenski številki revije *Kakovostna starost*.

Sodelovali smo s številnimi domačimi in tujimi organizacijami, ki se posvečajo delu za kakovostno staranje in sožitje generacij, med drugim smo vzpostavili uspešno sodelovanje z gerontologi in gerontološkimi organizacijami v Srbiji.

Na Inštitutu Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje smo v letu 2005 presegli zastavljene načrte, zato se z veseljem lotevamo nadaljevanja raziskovalnega in praktičnega terenskega dela za kakovostno staranje in sožitje generacij.